

Proměněm světa nezabráníme

S poslankyní Marií Jílkovou (KDU-ČSL) o manželství pro všechny, větší otevřenosti lidovců a složitých volbách, které ženy v politice (zatím) musejí podstupovat

ANDREA PROCHÁZKOVÁ / FOTO MATĚJ STRÁNSKÝ

J

ako jedna z mála lidoveckých zákonodárců nemáte na zakotvení manželství pro stejnopohlavní páry tak jasně odmítavý názor. Jak se vám poslouchá současná vyostřená diskuse ve sněmovně?

Překvapilo mě, že oproti ostatním debatám je hrozně poctivá, obě názorové strany – i když vím, že tohle označení je zobecňující – se snaží dobrat závěru. Podle mě je to velmi autentická a poctivá debata bez urážek, ponižování, zlehčování a vulgarizace. Takhle má parlamentní debata vypadat.

To je zajímavé, na první pohled to působí jinak. Lidovecká poslankyně Nina Nováková se pustila do rozboru, že homosexuálové nemají „dispozici k přirozenému biokulturnímu pokračování společnosti“. Předseda vašeho poslaneckého klubu a nově ministr zemědělství Marek Výborný pak řekl, že manželství není právem, stejně jako on nemá právo být fotbalistou FC Barcelona. To nelze chápat jako urážky nebo zlehčování?

Já to nevnímám jako urážky. Takle slova kolegů vycházejí z jejich přesvědčení a neříkají je se záměrem stejnopohlavní páry ponižovat nebo zesměšňovat; je to popis jejich vidění světa. Byť já bych tenhle slovník úplně nepoužívala.

V diskusi jste každopádně nevystoupila. Je v tom i diplomacie?

Já se pořád rozhoduju, jak k tomu přistoupit, i proto v debatě vystupovat nebudu. Vnímám, že jde o téma velmi důležité pro lidi, kterých se týká. Variant je na stole více, není to černobílé, pohybujeme se na škále, jaké řešení zvolit.

Ale na konci buď zavedete manželství pro všechny, nebo ne. Respektu jste minulý podzim řekla, že máte pocit, že je to pro vás překročení určitého řádu, zároveň jste dodala, že nejste pevně rozhodnutá. Jak tedy budete 29. června hlasovat?

Na konci června budeme hlasovat maximálně o tom, jestli návrhy posuneme do dalšího čtení. Tam si už umím představit, že bych zvedla ruku pro to, abychom se mohli bavit o parametrech návrhu. Za mě je zároveň důležité, abychom debatu uzavřeli co nejdříve, cítím, že paralyzuje sněmovnu a opozice ji účelově používá, aby koalici rozklížila.

Jak vypadá nerozhodnutý lidovec jako vy, když před ním stojí taková hodnotová otázka? Co zvažuje?

Na jedné straně je instituce manželství, která má svou historii a význam a byla dlouho určena pro muže a ženu. Teď ji změním a její kulturní síla je tak velká, že je to i pro mě trochu nepředstavitelná změna. Zároveň je podle mě nutné se o tom bavit: reálně existují stejnopohlavní partneri, kteří chtějí mít stejnou formu a sílu závazku, jakou mají manželé. Vnímám za tím jejich osobní příběhy, kdy to vypadá, že jsou lidmi druhé kategorie. Jedni manželé být můžou a druzí ne-můžou, protože se narodili s láskou ke stejnému pohlaví. Podle mého názoru je to velká nespravedlnost, láska je jen jedna. Souvisí to pro mě i s otázkou lidských práv, je to něco, co nás přibližuje západní politice a tomu, jak vnímáme důstojnost. To jsou protichůdné motivy, nad kterými přemýšlím.

Mluvíte o změně instituce manželství. Musí to být ale změna k horšímu, jak často právě konzervativci zmiňují? Proč se lidovci této změny bojí?

Já osobně tuhle optiku nesdílím, ale vnímám obavu, že to povede k dalším formám rozvolnění pojmu manželství. Kolegové někdy argumentují i tím, že budou možné svazky více lidí najednou – a že instituce, která byla vždycky stabilní, se rozdrobí a ztratí sílu. Myslím, že je to trochu generační záležitost: když o tom mluvím se svými dětmi nebo s mladšími lidmi, pro ně už to není téma, které bychom měli řešit; pro ně je to už realita.

Nebrání pak lidovci něčemu, co je už dávno jasné a jen otázkou času, kdy manželství pro všechny páry bude uzákoněno?

Já chápu, kam míříte. Podle mě dlouhodobý a většinový postoj lidovců souvisí s tím, jak přistupujeme k vývoji společnosti. U některých kolegů vnímám opatrnost, abychom nepřekročili určitý řád, který společnost drží pohromadě. Tohle je esenciálně konzervativní záležitost, protože konzervatismus vyznává a zachovává fungující instituce. Ale ve straně existuje i postoj, který sdílím já – a to spočívá v zamýšlení se nad tím, jak obecně ke změnám přistoupit. Společnost se nevyhnutelně proměňuje, a to představuje výzvu. Není možné tyhle proudy brzdit, i kdybychom chtěli. Tak pojďme nastavit pravidla proměňující se reality, abychom s novou skutečností dokázali dobře žít.

Můžete být konkrétnější?

Poctivě hledáme řešení právě třeba u manželství pro všechny. Sněmovna je nyní poměrně konzervativní a myslím si, že by mohla být shoda na tom, že budou práva stejnopohlavních i heterosexuálních párů narovnána, ale že se to nebude jmenovat manželství, že to bude třeba partnerství. Část sněmovny tvoří věřící, pro které má pojem manželství i silnou náboženskou konotaci nebo oporu v církevním právu.

Ale tohle by přece byla ohledně dopadu stejná změna, jen tomu dáte jiný název. Tak proč tomu rovnou neříkat manželství?

Rozumím tomu, co říkáte. Ale myslím, že politicky je to schůdnější, i když to vlastně nebude prakticky velký rozdíl, jen v názvu, a tedy v symbolice.

MARIE JÍLKOVÁ (46)

V KDU-ČSL je od roku 1995, prošla mládežnickými organizacemi strany a v minulosti se pokoušela kandidovat do Evropského parlamentu, krajského zastupitelstva i Poslanecké sněmovny. Uspěť se jí povedlo na podzim 2021, od té doby je poslankyní. V Brně už ale dříve platila za výraznou lokální političku: v letech 2018–2021 byla radní v městské části Brno-střed. Vystudovala politologii, sociální politiku a sociální práci na Fakultě sociálních věd Masarykovy univerzity. V politice se věnuje tématům rodiny, ulehčení pečujícím osobám a rovných příležitostí. Má dvě děti.

Zmínila jste vliv svých dětí. Jak na vás jejich slova o tom, že je to realita, dopadají? Vyprávějí i vaši kolegové, že jim doma říkají: „Tati nebo mami, proč to neodsouhlasíte?“

Pro mě je to důležitý faktor: děláme politiku pro ně, ony budou fungovat v pravidlech, jaká nastavíme. A ano, někteří kolegové nebo kolegyně občas zmiňují, že když mluví se svými dětmi, tak potvrzují, že to už pro ně není téma. Ale zároveň někteří říknou, že jejich děti by byly rády, aby rozšíření manželství neschvalovali.

Co pro vás při závěrečném hlasování, pokud se k němu sněmovna dostane, bude určující? Dokážete si představit, že zvednete ruku pro rozšíření pojmu manželství i pro stejnopohlavní páry?

Doufám, že se posuneme k tomu, abychom mohli projednávat návrh, který jako lidovci máme připravený. A který je

tím zmíněným kompromisem, jenž by asi dokázal zaujmout většinu kolegů ve sněmovně. Ve chvíli, kdy to bude protiklad manželství pro všechny „ano, nebo ne“, tak myslím, že nebude mít návrh takovou podporu jako nějaká střední varianta. A jestli bych zvedla ruku pro manželství pro všechny se vším všudy, to nechci nyní předjímat.

Jako v německé CDU

Jednotnost lidovců ve společenských otázkách typu manželství pro všechny je unikátní, v ostatních stranách najdeme hlasité podporovatele obou názorů. Bojíte se, že byste ztratili voliče? I průzkumy veřejného mínění přece ukazují, že voliči KDU-ČSL jsou v tomto tématu rozdělení.

Ani poslanecký klub není zcela jednotný. Ale myslím, že převažující názor vychází do velké míry z přesvědčení, že takhle je to správné. Ostatně jak sama naznačujete: politická strategie by nám říkala, abychom byli liberálnější. A rozhodně to není politická strategie.

V čem spočívá konzervatismus lidovců? A proč je podle vás dobrý?

Pro mě je to koncept, který zachovává to, co funguje. Jako velkou sílu vnímám u lidovců jejich zakotvenost v tom nejnormálnějším životě, řada z nás pracuje v komunální politice a je zasíťovaná v lokálních komunitách. A je to také stabilita. Pro mě je konzervatismus určitou zárukou, že se nebudou dít velké společenské otřesy. Ve chvíli, kdy k výkyvům dojde, představují lidovci klidnou sílu, která je bude schopná tlumit. A konzervatismus pro mě je také zásada, že věci se mají řešit na nejnižších úrovních.

Dovolte mi osobní otázku. Vadilo by vám, kdyby za vás volil váš muž?

To by mi rozhodně vadilo (smích).

Ptám se na to proto, že se jedná o výrok Jany Jochové, předsdkyně spolku Aliance pro rodinu, který padl v podcastu Marie Bastlové *Ptám se já*. Část vašich kolegů ze strany s tímto spolkem spolupracovala nebo spolupracuje. Chtěla byste vy být osobně spojována s Aliancí pro rodinu, jejíž předsdkyně říká podobné výroky?

Já jsem se s Aliancí pro rodinu potkala ve chvíli, kdy jsem se stala předsdkyní stálé komise pro rodinu ve sněmovně, protože aliance na ni pravidelně chodí. Je to otevřené zasedání. Poté jsme měli schůzku, kde jsme se bavili o možné spolupráci – ale já ji jako možnou úplně nevidím. Z mého pohledu jsou některé jejich argumenty účelové a posunuté.

Můžete být konkrétnější?

Bylo to hezky rozebrané právě ve zmiňovaném interview s Marií Bastlovou. Například z některých studií vytahují určité závěry a poté je používají úplně v opačném kontextu. Dlouhodobě znám řadu lidí, kteří v alianci jsou. Potkávali jsme se v rámci KDU-ČSL, protože někteří její členové jsou i členy lidovců. A potkávali jsme se už v mládežnických organizacích, když jsem začínala svoje politické působení. Ale od začátku mě u nich nejvíc rušilo, že jsou proti něčemu – proti manželství pro všechny, proti surogátnímu mateřství. Chybí mi pozitivní sdělení, že bojují za něco pozitivního.

Vystupovala jste ve straně proti spolupráci jednotlivců s aliancí? V minulosti šlo třeba o ministra práce a sociálních věcí Mariana Jurečku.

To byla jednorázová spolupráce a Aliance pro rodinu byla mezi třiceti dalšími podobnými lobbistickými organizacemi. Ale bych odpověděla. Bojovat proti nim nebudu, nechci tomu aktivně věnovat energii. Mají na lobbistické scéně své místo, je to podobná organizace jako další skupiny. Dělají svoji práci, o které jsou přesvědčení, že ji mají dělat. A každý si udělá názor, jestli chce jejich argumenty poslouchat, nebo ne.

Říkáte sama, že patříte nejen v této otázce k liberálnějším lidovcům. Jaký má smysl být i umírněným liberálem v konzervativní straně?

Asi bych nepoužila slovo liberalismus. Ano, snažím se být liberálnější, ale když se podívám do německé CDU, tak myšlenky, s nimiž jsem nejen já členkou KDU-ČSL, jsou tam úplně standardní. A já bych si přála, aby byly považované za standardní součást křesťanské demokracie.

Jaké myšlenky vás konkrétně odlišují od „zajetých pořádků“ u lidovců?

Za mě je to otevřenost, že budoucnost a to, jak se společnost vyvíjí, беру jako příležitost. Pro mě je konzervativní politika hledáním rozumné alternativy – reflektuju, kam se společnost posouvá, a debatuju, jak to upravit. Dalším z příkladů je surogátní mateřství. Můžeme se pohybovat od škály „pojďme to neregulovat“ po „pojďme to úplně zakázat“. Ale poptávka po náhradním mateřství tu je a bude a netýká se jen stejnopohlavních párů. Chtěla bych proto, abychom se bavili, jak vše udělat tak, aby to co nejmíň ubližovalo třeba dětem, které z náhradního mateřství vzejdou, a z nějakých důvodů nedojde k jejich předání. Pojďme se podívat na to, jak nastavit pravidla, aby to fungovalo. Je to pro mě o tom, nebýt ani na jednom z pólů, které pro mě představují extrém, ale hledat cesty, jak vývoj reflektovat.

Co konkrétně jste ve straně ovlivnila? Není to spíš tak, že nic liberálního asi neprosadíte, spíš ji můžete trochu brzdit?

Nemyslím si, že musím jen něco brzdit. Já se snažím, aby KDU-ČSL byla i skrze mě právě mnohem otevřenější a aby se do jejího voličského jádra vešlo více skupin. A myslím si, že způsob, jakým to dělám, může být pro určitou skupinu lidí přitažlivý. A nejsem to jen já, ale také třeba jihomoravský hejtmán Jan Grolich nebo ministr životního prostředí Petr Hladík. Snažíme se nabídnout civilní, otevřenou a racionální politiku, která už nemá hodnotové věci na prvním místě. Mám osobní zkušenost, že se na mě obraceli moji vrstevníci, rodiče dětí ze základek, kteří říkají: „Marie, my tě volíme i přesto, že jsi v KDU-ČSL.“

Máte tedy pocit, že určitá ideologičnost a uzavřenost lidovců ve společenských otázkách je jedním z důvodů, proč se KDU-ČSL nedaří přilákat nové voliče?

Ano. Myslím, že se nám zmíněným daří vystupovat ze standardního obrazu lidovců coby konfesní strany. Tohle pojetí je podle mého názoru už překonané a já mám po-

trebu z něj vykročit. Kdybychom byli víc otevření ke změnám ve společnosti, dokážeme přitáhnout víc voličů.

Zároveň i vy určitým způsobem akcentujete společenské otázky. Ať už je to téma sladování práce a péče žen, definice domácího násilí nebo teď vaše kampaň proti fyzickým trestům na dětech, kterou děláte se zmíněným hejtmánem Grolichem. To nejsou otázky, které bychom si asi přímo spojovali s lidovci.

To je zajímavé, protože za tématem domácího násilí byl lidovec od začátku, třeba Jan Kasal tohle téma jako první zvedl, v minulém volebním období toho hodně odpracovala na domácím násilí Pavla Golasowská, na redefinici znásilnění zase dělala naše senátorka Šárka Jelínková. Podle mě je důležité o těch hodnotách nemluvit, ale ukazovat je a žít je přes každodenní život. Ano, moje hodnoty a hodnoty KDU-ČSL mají mnoho společného s křesťanstvím. Ale někdo je křesťan a dává to na odiv, a někdo je křesťan a ani to o něm nevíte, jen se tak chová. I pro mě je důležité mít ty hodnoty v sobě, ale nikomu je nepodstrkovat.

Ve straně jste se snažila opakovaně prosadit do nejvyšších pater politiky. Kandidovala jste do Evropského parlamentu, do krajského zastupitelstva, do sněmovny, ale nakonec vždy zůstalo u lokální úrovni. Vyšlo to až v roce 2021. Co jste poznala o fungování lidovců coby strany, když se v ní chce prosadit poměrně mladý člověk?

Ve straně jsem 28 let. Při téhle cestě jsem se naučila, že je důležité nebojovat se zbytkem a nestavět se jako žena do opozice vůči mužům. Funkční strategie v dnešních stranách je hledat spojence i v jejich řadách. Oni teď drží posty a potřebujete je, aby vás podpořili a dostala jste se na volitelná místa. Potom je to velká míra vytrvalosti, nemůžete se nechat odradit neúspěchem. Člověk potřebuje být do jisté míry splachovací, aby se nebral v tom, co se nepodařilo, ale řekl si OK, pojďme se podívat, kam dál se dá jít.

Nejste na lidovce našťvaná, že po vás, Petru Hladíkovi nebo po Janu Grolichovi sáhli, až když jim začaly padat preference?

Našťvaná nejsem, to k politice asi patří. Jinak tento proces začal dřív, část straniků mě už nějakou dobu vyzývala, ať kandiduju. Já jsem to vnímala jako potvrzení, že je strana připravená se víc otevřít. Protože třeba fakt, že akcentuji téma žen, není v KDU-ČSL úplně obvyklý. Navíc jižní Morava, odkud všichni tři jsme, je trochu laboratoř, co je možné a na jaký elektorát je možné dosáhnout. Právě Jan Grolich se stal hejtmánem poté, co tehdejší vedení kraje rozhodlo „zkusíme to, je to úplně jiný typ člověka, uvidíme, co se stane“. A dopadlo to za mě výborně. Moje nominace v poslaneckých primárkách také vychází z krajské úrovně, navíc nemám voliče na venkově, pohybuji se v prostoru Brna, takže můj příběh ukazuje, že jako lidovci si můžeme sáhnout i na městského středoliberálního voliče.

Je podle vás Jihomoravský kraj důležitým testem i pro to, aby Jan Grolich mohl být příštím předsedou lidovců? Volila byste ho?

Představit si to umím. Myslím, že by uměl oslovit a přitáhnout spoustu nových voličů, ale nevím, jestli se pro něco takového nakonec rozhodne.

Nejednat na vlastní pěst

Jaké specifické poznání jste si zatím odnesla ze svého působení coby žena politička?

V politice každý den narážím na to, že ženy můžou dobře dělat politiku lokální, tam pro ně nejsou velké bariéry. Já nyní ve sněmovně nejvíc bojuju s tím, že musím na část týdne odjet a nejsem doma. Mám poměrně malé děti, které mě potřebují, a vím, že pro ně je to náročné. S tím souvisí nepředvídatelnost sněmovny. Překvapilo mě, jak je jednání neefektivní, jak hodiny a hodiny sedíme a posloucháme účelové natahování debat, i když stejně všichni víme, že jen proto, aby se testovala fyzická síla poslanců. Kolik hodin kdo vydrží nespát, jestli nás přistihnou, že nejsme v plném počtu, nebo někdo nestihne doběhnout na hlasování. To mi přišlo až nelitostné – k zaměstnancům i kolegům a kolegyním, kteří nejsou fyzicky úplně fit nebo mají rovněž děti.

I proto stojíte za iniciativou změny fungování sněmovny tak, aby reflektovala větší počet žen a především matek? Se členy sněmovny požadujete například, aby jednání nebylo přes noc tak často a bylo předvídatelnější. Jaké reakce přišly od kolegů ve straně i ze sněmovny, kde je stále drtivá většina mužů?

Jednáme a jsme ti, kdo můžou pravidla jednání změnit, tak proč se o to nepokusit? Proč se adaptovat na věci, které nejsou

funkční? Nicméně jsme s kolegyněmi poslankyněmi Martinou Ochodnickou (TOP 09) a Lucií Potůčkovou (STAN) docela dlouho váhaly, než jsme to daly dohromady. Postavily jsme to tak, že k tomu, abychom nebyli jako politici odtrženi od reálného života, musíme mít možnost reálný život žít. Navíc jsou na nás závislí partneři, kteří hlídají děti, jsou na nás závislí třeba rodiče, o které třeba já zčásti pečuju. Nemůžu na čtyři roky opustit roli matky – a ani nechci všechno zahodit, přijet a zjistit, jak děti vyrostly. Navrhly jsme proto některé zmíněné úpravy v jednání i politické kultuře a připojili se muži i ženy, celkem kolem čtyřiceti lidí. Zatím se nám podařilo docílit toho, aby byl šestitýdenní jednací cyklus, což přineslo i to, že mimořádné schůze se méně častěji svolávají do týdnů, kdy sněmovna nejedná, protože tak stíháme lhůty.

Mezi poslanci a poslankyněmi se z toho stalo téma. Je to i tím, že je ve sněmovně více žen a více jich je také ve funkcích ve vedení sněmovny i klubů?

Určitě. Nevím, jak bychom dopadly, kdyby sněmovnu vedli převážně muži. Navíc i v koaličních řadách je hodně žen, třeba v poslaneckém klubu STAN. Také velmi pomohlo, že nejednáme každá na vlastní pěst, ale vytvořily jsme podpůrnou skupinu, kdy se vzájemně motivujeme a debatujeme o problémech. To vnímám jako strašně důležité. My to všechny bereme tak, že chceme připravit sněmovnu pro další ženy – že to potřebujeme udělat, aby už nemusely další političky dělat podobné volby jako nyní my. ●